

Nr 19

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottet får härmed avgiva utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 15 mars 1957 avlåtna proposition nr 125 angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, i vad propositionen avser framställningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande den närmare utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 15 mars 1957 (bilaga 7 s. 23—30 och bilaga 14 s. 55—59).

I samband härmed har utskottet behandlat i ämnet väckta motioner.

Egentliga statsutgifter

Nionde huvudtiteln

I. Fiskeriväsendet

1:o) 14. Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. Å riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

Ostkustens ålfiskareförbund m. fl. sammanslutningar av fiskare inom Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län har i skrivelser anhållit om statligt stöd till de fiskare, vilka drabbats av redskapsförluster under den svåra storm, som sista veckan i oktober 1956 härjade södra Sveriges kuster. I skrivelserna har framhållits att stormen, som inträffade just under ålfisksäsongen, när flertalet redskap var i sjön, drabbade fiskarna mycket hårt. Ett stort antal fiskare led sålunda nära nog totalförlust beträffande fiskredskap, medan andra fick skador på sina redskap av sådan omfattning, att redskapen först efter betydande och dyrbara reparationer åter kan användas. Förlusterna och skadorna drabbade främst de tyngsta och dyrbaraste redskapen, vilka icke kunde bärgas i land före stormen. Det har vidare framhållits, att fiskredskapsförlusterna, mot vilka f. n. icke finnes möjlighet till försäkringsskydd, i sin tur medfört avsevärda inkomstförluster genom för-

lorad fångst. Då ålfisket under år 1956 dessutom var det sämsta på många år, har den ekonomiska ställningen för åtskilliga drabbade fiskare blivit prekär. Ekonomiskt stöd för åsamkade redskapsförluster och inträffat inkomstbortfall är därför, enligt framställningarna, av nöden.

Över framställningarna har yttrande avgivits av *länsstyrelserna* i de berörda länen efter hörande av bl. a. vederbörande hushållningssällskap eller hushållningssällskapets fiskeriassistent. Yttrande har vidare avgivits av *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* samt av *statskontoret*. I samtliga yttranden har vissa statliga stödåtgärder förordats i anledning av de uppkomna skadorna och förlusterna. Ur yttrandena må i övrigt återges följande.

Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker, med åberopande bl. a. av en utav fiskeriassistenten hos länets södra hushållningssällskap verkställd utredning, ekonomiskt stöd i största möjliga omfattning och i de former, som befinnes lämpliga. Enligt *fiskeriassistenten* kan värdet av redskapsförlusterna beräknas till ca 124 000 kronor och bruttointkomstbortfallet till ca 108 000 kronor.

Länsstyrelserna i Blekinge och Kristianstads län beräknar redskapsförlusterna till omkring 45 000 respektive 290 000 kronor.

Även *länsstyrelsen i Malmöhus län* är av uppfattningen, att betydande stödåtgärder är erforderliga. Uppgifter rörande skadornas omfattning hade emellertid länsstyrelsen ej tillgängliga vid tidpunkten för yttrandets avgivande.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, som i första hand yttrat sig över Ostkustens ålfiskareförbunds framställning, erinrar om att förbundet med anledning av de skador, som uppstod åren 1953 och 1955, hos Kungl. Maj:t anhöll, att extraordinära åtgärder skulle vidtagas för att lindra verkningarna av desamma. Vid båda tillfällena hänvisades emellertid de fiskare, som drabbats av förlust, att på vanligt sätt söka bidrag utan återbetalningsskyldighet ur anslaget Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. och räntefria lån ur statens fiskredskapslånefond. Fiskeristyrelsen förutsätter därför, att fiskarna även denna gång skall lämnas ekonomiskt stöd endast med anlitanande av förenämnda bidragsanslag och lånefond.

Enligt vid fiskeristyrelsen under hand förda anteckningar — såväl anslaget som fonden förvaltas av statskontoret — förelåg i december månad 1956 en disponibel behållning av ca 104 400 kronor å anslaget och ca 83 600 kronor å fonden. I ifrågavarande fyra län har ålfiskredskap skadats eller förlorats till ett värde av tillhoppa ca 510 000 kronor. Fiskeristyrelsen anför vidare,

Hur stor del av detta belopp, som med tillämpning av sedvanliga grunder bör ersättas med statsmedel är vanskligt att utan närmare utredning rörande de skadelidandes ekonomi, skadornas omfattning i varje särskilt fall, m. m. avgöra. Med hänsyn till att flera av dem, som nu fått sina redskap mer eller mindre förstörda, drabbats av svåra redskapsförluster även åren 1953 och 1955, torde man emellertid ha att räkna med att anspråken nu kommer att bli relativt större än vanligt i förhållande till totalvärdet av

vad som förlorats. Styrelsen anser sig därför böra räkna med att ersättningarna enligt sedvanliga grunder sammanlagt icke kommer att mycket understiga två tredjedelar av det totala förlustvärdet och alltså kan komma att uppgå till inemot 340 000 kronor. Av detta belopp torde omkring en tredjedel eller 113 000 kronor kunna beräknas bli erforderliga för lämnande av bidrag och två tredjedelar eller 226 000 kronor för lån, vilka belopp lämpligen torde kunna avrundas nedåt till 110 000 och 225 000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts och med framhållande av att å anslaget och fonden förefintliga behållningar avses för täckande av medelsbehovet såväl under innevarande som nästkommande budgetår — särskild medelsanvisning har nämligen ej begärts för budgetåret 1957/58 — hemställer fiskeristyrelsen, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 skall anvisas 110 000 kronor å anslaget Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. och 225 000 kronor till statens fiskredskapslånefond.

Statskontoret biträder vad fiskeristyrelsen anført och föreslagit men framhåller i anledning av vad i ärendet uttalats om skapandet av andra stödåtgärder, att ämbetsverket städse hävdad den uppfattningen, att bistånd från statsmakterna principiellt icke bör lämnas, då fråga är om skador, beträffande vilka möjligheter föreligger att vinna försäkringsmässigt skydd. I sitt utlåtande den 15 november 1955 till riksdagens jordbruksutskott angående väckta motioner om stödlån åt vissa fiskare på grund av stormskador framhöll statskontoret också, att sådana lån icke kunde bidra till ökat intresse för försäkringsverksamheten och därför var mindre lämpliga under pågående utredningsarbete. Andra åtgärder än de av fiskeristyrelsen föreslagna torde således enligt statskontorets mening icke böra övervägas.

Föredragande statsrådet har anført följande.

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har den svåra stormen sista veckan i oktober 1956 längs södra Sveriges kuster orsakat betydande förluster för ett stort antal fiskare, bl. a. genom att en avsevärd mängd fiskredskap blivit förstörd. De största förlusterna synes ha uppstått på Skånes ostkust men även i Blekinge och Kalmar län är förlusterna och skadorna betydande. Fiskarna i sistnämnda båda län drabbades till följd av svåra stormar av liknande förluster även åren 1953 och 1955. Vid båda tillfällena lämnades de för skador och förluster på fiskredskap utsatta fiskarna ekonomiskt bistånd genom bidrag utan återbetalningsskyldighet ur anslaget Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. samt räntefria lån ur statens fiskredskapslånefond.

Det torde även denna gång vara ett allmänt intresse att i största möjliga utsträckning mildra verkningarna av de till följd av stormskador uppkomna förlusterna för berörda fiskare. Några nya former för statsstödet — såsom i vissa framställningar och yttranden antytts — bör dock icke ifrågakomma. Jag torde därvid få hänvisa till vad som anfördes i enahanda fråga i samband med äskanden under ifrågavarande anslagspunkt å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 (prop. 1956: 2, bil. 6, p. 5). Enligt min mening bör man i stället även nu anlita förenämnda bidragsanslag och

lånefond och därvid tillse, att tillräckliga belopp står till förfogande. På grund av omfattningen av de under hösten 1956 inträffade förlusterna av och skadorna å fiskredskap torde de behållningar, som f. n. finnes å anslaget resp. fonden icke förslå. En förstärkning av båda är därför erforderlig.

Fiskeristyrelsen har hemställt, att å anslaget skall anvisas ett belopp av 110 000 kronor och till fonden ett belopp av 225 000 kronor. Styrelsen har därvid framhållit, att de disponibla behållningarna erfordras för normalt utgående stöd under innevarande och nästföljande budgetår. Särskild medelsanvisning har nämligen med hänsyn till föreliggande behållningar samt under förutsättning av normal medelsförbrukning icke begärts för budgetåret 1957/58. Med utgångspunkt från den genomsnittliga medelsförbrukningen å anslaget resp. fonden under ett antal år synes det emellertid icke erforderligt att räkna med att de nu disponibla behållningarna skall behöva tagas helt i anspråk för att täcka det normala behovet under innevarande och nästa budgetår. Med hänsyn härtill och till de uppgifter, som jag under hand inhämtat rörande det beräknade aktuella medelsbehovet för resp. bidrag och lån, synes en reducering av de utav styrelsen äskade beloppen kunna företagas utan att fördenskull någon minskning av bidrags- och lånemöjligheterna skall behöva befaras. Jag föreslår därför, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 skall anvisas dels ett reservationsanslag av 20 000 kronor till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., dels ock ett investeringsanslag av 90 000 kronor till statens fiskredskapslånefond. Till frågan om anvisande av sistnämnda anslag återkommer jag vid anmälan av under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57.»

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, att riksdagen må till *Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

2:o) 17. Understöd åt fiskare. För detta ändamål anvisades senast för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 50 000 kronor. Efter beslut av riksdagen har medgivits, att anslaget fått användas även under budgetåren 1946/47—1956/57. Anslaget disponeras i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 281) angående anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare (ändrad genom kungörelsen 1940: 110). Å anslaget förelåg vid utgången av budgetåret 1955/56 en reservation av 154 600 kronor. Denna reservation har emellertid genom beslut av Kungl. Maj:t den 28 september 1956 praktiskt taget helt tagits i anspråk för tillfälligt understöd utan återbetalningsskyldighet åt fiskare, som på grund av issituationen under vintern 1955/56 råkat i ekonomiska svårigheter och för sin försörjning befann sig i trängande behov av bistånd (se IX ht 1957 s. 398—399).

I detta sammanhang har utskottet behandlat två inom riksdagen väckta,

till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 476 av herr *Jonsson, Jon*, och herr *Svedberg, Erik*, samt II: 608 av herrar *Asp* och *Eriksson* i Bäckmora, i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte för ifrågavarande ändamål anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län (skr. 30/11 1956) hemställer i anledning av en av Gävleborgs läns fiskareförbund gjord ansökning, att medel skall anvisas för stödverksamhet åt fiskare i Västernorrlands och Gävleborgs län på grund av felslaget fiske under år 1956. Länsstyrelserna i de berörda länen har vidare överlämnat visst utredningsmaterial rörande fiskarnas inkomstförhållanden, m. m.

I förenämnda skrivelse framhålles, att det senaste året varit ovanligt besvärligt för fisket inom ifrågavarande landsdel. Av skilda orsaker har sålunda strömmingsfisket, som är det viktigaste, utfallit långt sämre än eljest. Såväl sommar- som höstfisket har i det närmaste helt misslyckats. Länsstyrelsen anför vidare bl. a. följande.

En växling mellan goda och dåliga år inom fisket är icke någon ovanlig företeelse. Över huvud taget får fisket anses som ett osäkert och ovisst yrke. Vanskligheten inom yrket är dock mera framträdande nu än tidigare mot bakgrunden av den pågående standardhöjningen för flertalet av vårt folk. Förnållandet har också haft sina återverkningar för fiskarbefolkningen. Avsevärda sociala förändringar har inträtt. Antalet yrkesfiskare har minskat och kombinationen av fiske med annat yrke inom industri och jordbruk har blivit allt vanligare. Även om denna utveckling är naturlig och delvis önskvärd, är det dock av vikt ur samhällsekonomisk och social synpunkt att avgången bland yrkesfiskarna icke överstiger vad som är försvarligt och godtagbart. Yrkesbetingelserna måste också vara sådana, att nyrekryteringen till yrket icke helt upphör. Det synes vara ett samhälleligt intresse, att fiskerinäringen icke tynar bort på grund av bristande personella och ekonomiska resurser.

Minskningen i strömmingsförekomsten är icke någon ny företeelse. Efter de ganska goda fiskeåren i mitten av 1940-talet har strömmingsfångsten utefter praktiskt taget hela kusten av Gävleborgs län visat nedgående siffror. Så dåligt som i år har dock fisket icke tidigare utfallit och läget för de fiskare, som kvarblivit inom yrket, har blivit mycket bekymmersamt. Orsaken till det minskade strömmingsfisket är väl icke helt klar men mycket tyder på att nedgången står i samband med vissa hydrografiska och klimatologiska förhållanden. I sådant hänseende kan nämnas växlingar i vattnets salthalt och de kalla vintrarna i början av 1940-talet. Måhända är det icke oberättigat att antaga, att nedgången av strömmingstillgången endast är tillfällig, om än med återverkningar under en följd av år.

Det synes länsstyrelsen vara i hög grad påkallat, att fiskerinäringen under nuvarande brydsamma situation skänkes stöd. Det bör ankomma på statsmakterna att vidtaga lämpliga stödåtgärder. Härvid bör främst ökade möjligheter beredas fiskarna att erhålla lån för sitt näringsfång. Även bidrag till sådana fiskare, som särskilt hårt drabbats av yrkets vanskligheter, bör kunna komma i fråga.

Över framställningen har, efter remiss, yttranden avgivits av fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, statskontoret och arbetsmarknadsstyrelsen.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 18/1 1957) anser stödåtgärder åt fiskarbefolkningen i Västernorrlands och Gävleborgs län i hög grad nödvändiga. Styrelsen framhåller dock, att behov av statligt stöd i viss utsträckning föreligger även för övriga norrländska kustlän samt Uppsala län. Utformningen av förevarande stödåtgärder bör enligt styrelsen i huvudsak kunna grundas på ett förslag om stödlån åt vissa fiskare i Norrland och Uppsala län, som år 1956 framlades av 1954 års fiskeriutredning.

Även *statskontoret* (skr. 1/2 1957) anser hjälpåtgärder motiverade. Ämbetsverket avstyrker dock, att hjälp lämnas fiskarna i form av stödlån. I stället bör understödsverksamhet i förekommande fall utövas, varvid fiskarna i första hand bör beredas andra förtjänstmöjligheter genom igångsättande av arbeten. Ämbetsverket erinrar därvid om att så skett i Djurö kommun i Stockholms skärgård under innevarande vinter i en liknande nödsituation. I den mån sådana åtgärder icke kan vidtagas, bör understöd lämnas efter i huvudsak de riktlinjer, som riksdagen beslöt år 1934 (kungörelsen 1934: 281). Erforderliga medel bör enligt statskontoret i sådant fall äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Arbetsmarknadsstyrelsen (skr. 25/2 1957) anför rörande fiskarnas arbetssituation följande.

En mycket stor del av fiskarna brukar vid sidan av fisket utföra annat arbete. Det dåliga utfallet av strömmingsfisket torde ytterligare ha förstärkt intresset härför under det senaste året. På en del orter har fiskare jämväl anmält sig som hjälpsökande arbetslösa. Någon mera allmän tendens härtill har dock ej förelegat. Eftersom alla hjälpsökande icke kunnat anvisas arbete i den öppna marknaden, har efter sedvanlig individuell behovsprövning hänvisning till beredskapsarbete skett i viss utsträckning. Med anledning av vad statskontoret anför i sitt utlåtande, understryker arbetsmarknadsstyrelsen i detta sammanhang, att sådan hänvisning tillgripes först i andra hand, sedan andra utvägar till arbetsplacering prövats. Styrelsen utgår från att någon ändring beträffande reglerna för hänvisning m. m. till beredskapsarbete icke äsyftas av statskontoret.

Beträffande skäligheten av att särskilda låne- och bidragsmöjligheter tillskapas anför arbetsmarknadsstyrelsen, att denna fråga faller utanför styrelsens verksamhetsområde. Styrelsen understryker dock, att det är av betydelse, att eventuellt ifrågakommande åtgärder icke utformas så, att de kan leda till att flera fiskare kvarhålls vid eller nyrekryteras till fisket än som på längre sikt kan väntas få skäligen utkomst därav.

Föredragande statsrådet har anförts följande.

»Såsom framgått av den föregående framställningen har på grund av felslaget strömmingsfiske under år 1956 åtskilliga fiskare i främst Gävleborgs och Västernorrlands läns kusttrakter råkat i sådana ekonomiska svårigheter, att de för sin försörjning är i behov av bistånd. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har på grund härav hemställt, att de drabbade fiskarna skall beredas ekonomisk hjälp genom statens försorg.

För nödsituationer som den förevarande har tidigare år medel funnits att tillgå under anslaget till Understöd åt fiskare. Den å detta anslag vid utgången av budgetåret 1955/56 förefintliga reservationen har emellertid under innevarande budgetår nästan helt disponerats för utlämnande av understöd utan återbetalningsskyldighet till sådana fiskare, som på grund av issituationen vintern 1955/56 åsamkades ekonomiska förluster. Medel för utlämnande av understöd även i år finnes därför ej att tillgå å anslaget. Ej heller har någon ny medelsanvisning begärts för budgetåret 1957/58. Då enligt min mening understödsformen även i år bör vara en lämplig åtgärd för att bringa ifrågavarande fiskare ekonomisk hjälp, torde medelsanvisning erfordras. Jag vill därvid för min del förorda, att ett belopp av 100 000 kronor skall ställas till förfogande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela medlen efter de grunder och på de villkor, som befinnes lämpliga. Såsom fiskeristyrelsen framhållit, bör hjälpåtgärderna emellertid icke begränsas till fiskare i enbart Gävleborgs och Västernorrlands län. Jämväl nödlidande fiskare i övriga norrländska kustlän samt i Uppsala län ävensom i viss utsträckning utefter ostkusten i övrigt bör kunna komma i åtnjutande av understöd.»

Utskottet. Av utredningen i ärendet framgår, att Kungl. Maj:ts förslag under förevarande anslagspunkt ursprungligen aktualiserats av en framställning från länsstyrelsen i Gävleborgs län om statligt stöd åt sådana fiskare, som på grund av felslaget fiske under år 1956 råkat i ekonomiskt nödläge. Förslaget innebär, att ifrågavarande stöd — på samma sätt som i liknande situationer vid tidigare tillfällen — skall lämnas från detta anslag i form av tillfälliga understöd utan återbetalningsskyldighet. Då en reservation å anslaget — 154 600 kronor — till följd av utbetalningar under innevarande budgetår helt förbrukats och någon ny medelsanvisning icke begärts för budgetåret 1957/58, har Kungl. Maj:t förordat, att ett belopp av 100 000 kronor skall upptagas för ändamålet å tilläggsstat för löpande budgetår. Med hänsyn till vad som framkommit vid remissbehandlingen av nyssnämnda framställning har Kungl. Maj:t emellertid ansett, att hjälpåtgärderna bör ifrågakomma icke enbart för fiskare i Gävleborgs och Västernorrlands län utan jämväl för nödlidande fiskare i övriga norrländska kustlän samt i Uppsala län ävensom i viss utsträckning utefter ostkusten i övrigt.

Utskottet finner för sin del synnerligen angeläget att statligt stöd lämnas ifrågavarande fiskare. Mot den av föredragande statsrådet föreslagna formen härför har utskottet icke något att erinra. Vidare är utskottet ense med föredragande statsrådet om att hjälpåtgärderna icke bör begränsas till endast vissa trakter utefter ostkusten. Enligt utskottets mening bör hjälpen avse hela ostkusten och understöd lämnas till alla sådana fiskare, som i förevarande situation är i behov därav. Med hänsyn till den omfattning, som det statliga stödet sålunda är avsett att få, synes det utskottet emellertid kunna ifrågasättas, om det av Kungl. Maj:t beräknade beloppet är tillräckligt

för att tillgodose de mest angelägna behoven. Enligt utskottets förmenande bör anslagsbeloppet höjas. Vad angår beräkningen av medelsbehovet torde det vara mycket vanskligt att på förhand uppskatta, vilka ytterligare belopp som kräves. Enligt vad som upplysts vid utskottsbehandlingen torde den i motionerna I: 476 och II: 608 föreslagna höjningen av medelsanvisningen med 50 000 kronor snarast utgöra ett minimum. I anslutning härtill förordar utskottet, att anslaget skall uppräknas med åtminstone den i motionerna begärda summan och sålunda upptagas med ett belopp av 150 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela medlen efter de grunder och på de villkor, som befinnes lämpliga.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 476 och II: 608, till *Understöd åt fiskare* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

Kapitalinvesteringar

I. Statens affärsverksfonder

E. Domänverket

3:o) 3. Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 28/12 1956) hemställer, att å tilläggsstat för budgetåret 1956/57 skall anvisas ett investeringsanslag av 43 400 kronor dels för täckande av resterande kostnader för ombyggnad av mangårdsbyggnad, dels för borring av ny brunn m. m. å Stenstugu försöksgård på Gotland.

Statskontoret (skr. 21/2 1957) motsätter sig ej, att ett anslag av 43 400 kronor ställes till lantbrukshögskolans förfogande för angivet ändamål. Därest det anses erforderligt, att medel anvisas redan under innevarande budgetår, torde i enlighet med högskolans hemställan ett investeringsanslag böra äskas å tilläggsstat.

Riksräkenskapsverket (skr. 26/2 1957) har icke något att erinra mot framställningen.

Departementschefen har anförut följande.

»Jag vill liksom remissmyndigheterna icke motsätta mig, att erforderliga medel skall ställas till förfogande för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök för slutförande av pågående ombyggnadsarbeten å försöksgårdens mangårdsbyggnad. Enligt vad jag under hand inhämtat torde arbetena komma att slutföras under instundande vår. Medel synes med hänsyn härtill böra äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Då den av styrelsen föreslagna nya brunnsanläggningen lämpligen bör komma till utförande i

anslutning till övriga nu pågående arbeten, bör enligt min mening medel jämväl härför äskas i detta sammanhang. Mot storleken av de begärda beloppen har jag icke något att erinra.»

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer sålunda,

att riksdagen må å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* anvisa ett investeringsanslag av 43 400 kronor.

V. Statens utlåningsfonder

4:o) **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen 1932:112, ändrad genom kungörelserna 1948:313, 1949:160 och 1953:240. Maximigränsen för låneunderstöd ur fonden utgör enligt beslut av 1953 års riksdag 120 000 kronor.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggande av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling.

Enligt beslut av 1956 års riksdag fick Kungl. Maj:t för utlämnande av lån ur fiskerilånefonden under budgetåret 1955/56 disponera 4 000 000 kronor. För innevarande budgetår har denna låneram av 1956 års riksdag bestämts till 2 600 000 kronor, varjämte som kapitaltillskott till fonden anvisats 1 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I:94 av herr *Spetz* och herr *Svensson, Rikard*, samt II:114 av herr *Arweson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen må vidtaga åtgärder i syfte att utöver tidigare medgivet belopp av 2 600 000 kronor ytterligare 1 400 000 kronor eller sålunda sammanlagt 4 000 000 kronor under innevarande budgetår får disponeras såsom lån ur fiskerilånefonden.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat såsom stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har yttranden inhämtats från statskontoret, fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök och Sveriges fiskares riksförbund.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 14/1 1957) hemställer, att utöver tidigare medgivet belopp av 2 600 000 kronor ytterligare 2 400 000 kronor eller sammanlagt 5 000 000 kronor skall under innevarande budgetår få disponeras för långivning ur fonden.

Styrelsen framhåller, att från vederbörande låneförmedlare inkommit ansökningar om lån ur fonden å sammanlagt 6 302 675 kronor och att lån således sökts med belopp, som är betydligt mer än dubbelt så stort som det belopp, som högst får disponeras för utdelning av lån. Detta förhållande kommer enligt styrelsen att förorsaka betydande svårigheter inte bara för enskilda fiskare utan för hela fiskerinäringen. Styrelsen anför vidare.

Värdet av båtar och fiskredskap i det svenska havsfisket torde f. n. kunna uppskattas till omkring 175 000 000 kronor. För vidmakthållande av detta båt- och redskapsbestånd torde lågt räknat erfordras omkring 30 000 000 kronor årligen. Fisket bedrivs ju så gott som endast av småföretagare med förhållandevis svag likviditet. Denna likviditet har i stora delar av landet dessutom under den sista tiden ytterligare försvagats dels genom felslaget eller mindre givande fiske, dels genom omfattande redskapsförluster. De svårigheter, som härigenom uppkommit, har givetvis i hög grad förvärrats genom nu tillämpade kreditrestriktioner. I detta sammanhang bör även nämnas att inom östersjöfisket nu försiggår en betydande rationaliseringsverksamhet i syfte att höja den mindre goda lönsamhet, som flerstädes råder inom detta fiske. En mycket betydande del av det lånebelopp, som nu sökes, hänför sig också till östersjölänen. Att lånebehovet här är så stort beror uppenbarligen — förutom av nämnda försök till rationalisering — även på de svåra redskapsförluster, som särskilt ålbottengarnsfisket vid Kalmar läns kust och vid sydkusten led under sistlidna höst och vilka nu måste ersättas, om detta fiske skall kunna fortgå i full utsträckning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser styrelsen det nödvändigt att utvidga ramen för långivning ur fonden till åtminstone 5 000 000 kronor.

Statskontoret (skr. 5/2 1957) kan, i betraktande av att statsmakterna f. n. eftersträvar en investeringsbegränsning och därför bl. a. vidtagit åtskilliga åtgärder i kreditbegränsande syfte, icke förorda bifall till framställningen. Därest emellertid trots detta situationen för fiskarna skulle anses motivera ökade lånemöjligheter, synes enligt ämbetsverket i vart fall ett lånebemyndigande böra begränsas till 3 000 000 kronor eller samma belopp, som föreslagits i 1957 års statsverksproposition för nästkommande budgetår (Bil. 30 s. 27—28).

Föredragande statsrådet har anfört följande.

»Såsom av den föregående framställningen framgått, föreligger betydande anspråk på lån ur fiskerilånefonden under innevarande budgetår. För att i viss mån tillgodose dessa låneanspråk har fiskeristyrelsen hemställt, att låneramen skall utvidgas från f. n. 2 600 000 kronor till 5 000 000 kronor. Även jag anser en ökning av utlåningsramen påkallad. Jag är dock endast beredd att föreslå en ökning inom ramen för den å fonden disponibla behållningen. Enligt vad jag under hand inhämtat torde de för budgetåren 1956/57 och 1957/58 för utlåning disponibla medlen — inklusive inflytande amorteringar å sammanlagt 2 900 000 kronor — kunna uppskattas till i runt tal 6 800 000 kronor. Därest riksdagen godtager den av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen för nästa budgetår föreslagna låneramen av 3 000 000 kronor, skulle för budgetåret 1956/57 i fonden finnas disponibelt ett be-

lopp av 3 800 000 kronor. Detta belopp synes enligt min mening böra få disponeras för långivning under nämnda budgetår. Den av riksdagen år 1956 fastställda utlåningsramen skulle härigenom höjas med 1 200 000 kronor.»

Statskontoret har i sitt den 15 februari 1957 dagtecknade yttrande över motionerna I: 94 och II: 114 anfört bl. a. följande.

Spörsmålet om storleken av den utlåning, som skall ske från fiskerilånefonden, har under senare tid varit föremål för upprepade diskussioner och framställningar. Krav har därvid framkommit om utökning av den lånesumma, som tidigare fastställts eller föreslagits i samband med anslagsökanden för förstärkning av fonden. Senast har statskontoret den 5 februari 1957 avgivit yttranden i ämnet och därvid uttalat, att ämbetsverket icke kunde förorda bifall till då föreliggande framställningar i betraktande av att statsmakterna eftersträvade en investeringsbegränsning och därför bl. a. vidtagit åtskilliga åtgärder i kreditbegränsande syfte. I vart fall borde ett lånebemyndigande begränsas till det belopp, som föreslagits i 1957 års statsverksproposition eller 3 000 000 kronor.

Statskontoret erinrar i detta sammanhang om att ämbetsverket i yttrande den 31 januari 1956 över likartad framställning beträffande fiskerilånefonden (se även JoU 1956: 7) fäste uppmärksamheten vid den avsevärda differensen, som nu förefinnes mellan räntan å lån från fiskerilånefonden och låneräntan i allmänna marknaden. Härigenom föreliggande subvention må vara motiverad, exempelvis då fråga är om låntagare, vilkas ekonomiska ställning allvarligt rubbats av katastrofartade händelser. I den mån emellertid den kraftigt ökade låneefterfrågan föranledes av nuvarande svårigheter att på den allmänna lånemarknaden erhålla under normala förhållanden tillgänglig kredit är det uppenbart, att starka betänkligheter måste möta mot en utvidgad utlåning ur fiskerilånefonden såväl med hänsyn till vad förut anförts om statsmakternas ekonomiska politik som till den bristande överensstämmelsen mellan räntevillkoren vid statens upplåning och utlåning. De här berörda synpunkterna är enligt statskontorets mening av den art, att det kan ifrågasättas, om icke en mera allmän omprövning av gällande bestämmelser beträffande lån från statens utlåningsfonder bör komma till stånd.

I yttrande den 22 februari 1957 över motionerna I: 94 och II: 114 har *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* framhållit, att styrelsen på i huvudsak de skäl, som i förevarande motioner anförts, hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder att utöver tidigare medgivet belopp av 2 600 000 kronor ytterligare 2 400 000 kronor eller sammanlagt 5 000 000 kronor skulle få under innevarande budgetår disponeras såsom lån ur fiskerilånefonden. Styrelsen anser alltså, att en betydande utvidgning av utlåningsramen för innevarande budgetår beträffande ifrågavarande fond är önskvärd.

Slutligen har *Sveriges fiskares riksförbund* i sitt yttrande den 14 februari 1957 över motionerna I: 94 och II: 114 anfört i huvudsak följande.

Det svenska fisket och dess utövare har alltid haft svårigheter att dragas med och f. n. synes den ekonomiska situationen inom yrket ge fiskets män anledning att hysa större bekymmer för framtiden än någonsin tidigare. Å ena sidan är fiskets lönsamhet i regel oproportionerligt låg dels vid jämförelse med övriga yrkesgrupper och dels i förhållande till de stora arbets-

och kapitalinsatser som yrket kräver. Å andra sidan måste fiskarna ständigt taga hänsyn till en alltmer hårdnande internationell konkurrens, vilket den ökade importen till Sverige av fisk och fiskfiléer samt de ofta förekommande svårigheterna till avsättning utomlands ger belägg för.

De svenska fiskarna har dock icke överksammat åsett denna utveckling, utan har målmedvetet strävat efter att vara främst i förhållande till andra nationer; och en långt gående rationalisering har ägt rum både i fråga om fartygsbestånd och om fiske och fångstmetoder. Detta har givetvis i sin tur haft till följd, att ännu större krav ställts i fråga om arbete och kapital, vilket ytterligare ökat det redan förut hårda ekonomiska trycket. Förhållandet bottnar i stor utsträckning i att fiskarna befinner sig i en särställning inom landets näringsliv så till vida, att de icke kunnat erhålla tillräcklig kompensation för de av den pågående penningvärdeförsämringen och andra orsaker föranledda fördyringarna i fråga om såväl egna levnadskostnader som beträffande anskaffning av båtar och annan utrustning för fiskets bedrivande.

Fiskerilånefonden har varit och är alltjämt en mycket värdefull hjälp, då det gäller anskaffning av båtar. Såsom framhålles i motionerna är den dock alldeles otillräcklig. Det bör enligt förbundet kunna anses vara ett riksintrasse, att en utökning sker och att möjligheterna för fiskare att erhålla lån ur denna fond avpassas efter nutida förhållanden.

Under årens lopp har bestämmelserna för utlämnande av lån undan för undan ändrats och höjningar av maximibeloppen har skett i viss utsträckning, vilket varit värdefullt. Från statsmakternas sida har därigenom visats intresse för att fiskefartygen kvarblir i fiskarnas ägo och att en sund utveckling även i övrigt tryggas inom fisket. Den hjälp till självhjälp som fiskerilånefonden utgör är helt enkelt omistlig, om det svenska fisket skall kunna följa med i och hävda sig i konkurrensen.

Fiskets investeringsproblem har uppmärksamrats även inom övriga europeiska länder. Såsom exempel på det intresse som visats kan nämnas i sammanhanget, att brittiska regeringen erhållit bemyndigande att till landets fiskare utlämna dels fördelaktiga lån intill 55 % av ett nybyggt fartygs värde och dels statliga bidrag utan återbetalningsskyldighet med 30 % av samma värde. En engelsk fiskare, som beställer ett nytt fiskefartyg av samma storlek som motsvarande svenskt, behöver alltså själv anskaffa endast 15 % av erforderligt belopp. Även i Norge erhåller en yrkesfiskare betydligt större statligt stöd vid inköp av fiskefartyg än sina svenska kolleger.

Förbundet har vid sin behandling av frågan beslutat instämma i vad som anföres i motionerna och framhåller dessutom att vederbörande låneförmedlare, nämligen hushållningssällskapen och landsting, helt ansvarar för de lån som utlämnas ur fonden, varför några risker eller förluster icke är att befara för statsverket.

Utskottet. I likhet med vad som anförts av föredragande statsrådet och motionärerna anser utskottet motiverat, att det årliga utlåningsbeloppet från fiskerilånefonden för innevarande budgetår höjes. Vad beträffar storleken av ifrågakvarande belopp förordar utskottet Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär att den av 1956 års riksdag fastställda utlåningsramen ökas med 1 200 000 kronor till 3 800 000 kronor. Såsom framhållits i propositionen och motionerna torde med hänsyn till en disponibel behållning i fonden samt till inflytande amorteringar något kapitaltillskott icke bli erforderligt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med anledning av motionerna I: 94 och II: 114, medgiva att under budgetåret 1956/57 lån må beviljas från fiskerilånefonden å tillhopa högst 3 800 000 kronor.

5:o) 7 a. Statens fiskredskapslånefond. Vid 1938 års riksdag (IX ht s. 322; JoU 65; rskr 236) beslöts inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd statens fiskredskapslånefond. Från fonden må lån utlämnas till fiskare vid förlust av eller skada å fiskredskap.

Föredragande statsrådet har — under återopande av vad han i det föregående anført vid anmälan av under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57, punkten 1 — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till statens fiskredskapslånefond å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

Utskottet. Utskottet förordar Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Statens fiskredskapslånefond* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

Stockholm den 25 april 1957

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Jon Jonsson, Bertil Andersson, Sigfrid Larsson, Mossberger, Johan Persson*, Kristiansson*, Franzén*, Hedström, Uno Olofsson och Yngve Nilsson*;

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Agerberg, Arweson, Johanson i Västervik, Franzén i Motala, Andersson* i Långviksmon, fru Jäderberg*, herrar Johansson i Öckerö, Eriksson i Bäckmora och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

vid punkten 2:o) (Understöd åt fiskare)

a) av herrar Bertil Andersson, Sigfrid Larsson, Mossberger, Kristiansson, Yngve Nilsson, Gustafson i Dädesjö, Johanson i Västervik, Franzén i Motala

och fru *Jäderberg* vilka ansett, att utskottet bort avstyrka motionerna I: 476 och II: 608 samt att därför

dels det stycke av utskottets utlåtande, som på s. 7 börjar med orden »Utskottet finner» och på s. 8 slutar med orden »befinnes lämpliga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner — — — behov därav. Vad angår beräkningen av medelsbehovet har i motionerna I: 476 och II: 608 föreslagits en höjning med 50 000 kronor av det utav Kungl. Maj:t upptagna beloppet. Då i motionerna icke förebragts något material, som kan läggas till grund för den av motionärerna gjorda uppskattningen av medelsbehovet, är utskottet emellertid icke berett att frångå Kungl. Maj:ts beräkning av anslaget för ifrågavarande ändamål. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen inom ifrågavarande trakter och vidtager de ytterligare åtgärder, som med hänsyn till förhållandena kan anses påkallade.»

dels ock utskottets hemställan bort lyda sålunda:

»att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 476 och II: 608, till *Understöd åt fiskare* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.»

b) av herr *Agerberg*.